

AZ ERDŐFELÜGYELŐSÉGEK INFORMÁCIÓS RENDSZERE

SOÓS ZOLTÁN

Az elmúlt évtized minőségi változást hozott az erdőfelügyelő-ségek életében, és nem utolsósorban munkájában, munkamód-szereiben. A legalapvetőbb a változás az információs rendszerben, ami várhatóan tovább fog fejlődni, korszerűsödni. A számítógépes adatfelvétel, illetve az adatfeldolgozás decentralizálása új lehetőséget, új koncepció kidolgozását teszi lehetővé, sőt megköveteli azt.

Az elkövetkezőkben vázolni kívánom az erdőfelügyelőségekre váró feladatok számítógépes megoldásának lehetőségeit, az ehhez kapcsolódó, kialakítandó információs rendszert.

Az információs rendszer bővítése az erdőfelügyeleti munka számítástechnikai továbbfejlesztését, a meglévő összefüggésekben lévő lehetőségek további felhasználását, további összefüggések feltárását, új feldolgozási módszerek bevezetését, az egységes erdőfelügyeleti szemlélet kialakítását tűzi ki céljául. Az új információs rendszer feltételezi, és egyben alapvető kritériumként kezeli, hogy az erdőfelügyelőségek azonnal és a továbbiakban állandóan és folyamatosan megkapják a már meglévő, illetve az új felvételű erdőtervi adatokat mágneses adathordozón.

FAHASZNÁLAT

Az erdőgazdálkodók fahasználati lehetőségének követése, a végrehajtott használatok nyilvántartása, az erdőrézletmélységű azonnali információs lehetőség a modern erdőfelügyeleti munka egyik legfontosabb követelménye.

Az erdőfelügyelőségek birtokában lévő, az általuk átvett, már mágneses adathordozón lévő fahasználati műszaki átvételi jegyzőkönyvek adatai erre kialakított programok segítségével alkalmasak arra, hogy az erdőtervi fatér-fogatban beállt változás, csökkenés, az erdőtervi adatállományban fafajsonként átvezetésre kerüljön.

Az éves, várható fatérfogát-növekedést szintén erre készített programok felhasználásával, az erdőtervben rögzített adatok feldolgozásával kiszámíthatjuk, és átírhatjuk azokat az erdőtervi adatállományban. Az aktualizált és naprakész adatállomány alkalmas arra, hogy olyan megbízható információt szolgáltatson, melyből az erdőfelügyelőségek közelíthetik az erdőgazdálkodóval az éves fahasználati lehetőséget, a keretszámot. A számítógéppel pontosan kiszámítható a még hátralévő, aktuális fakitermelési lehetőség, így hibával terhelt manuálisan nyert adatok helyett megbízható, de az erdőterv jóságától függő adatokhoz jutunk.

Az erdőgazdálkodó által elkészített vágásbesorolási javaslat ellenőrzéséhez, az erdőtervtől eltérő fahasználatok kimutatásához szintén felhasználható az aktualizált erdőtervi adatállomány.

Az ellenőrzés végeredménye a kívánt bontásban adja a szektorok előtervét, fahasználati módonkénti összesítését fajajonként. Az esetleges MÉM—EFH, valamint az erdőfelügyelőségi észrevétel a számítógép által szolgáltatott konkrét adatok alapján megalapozottan közölhető az erdőgazdálkodókkal. Gyakorlatilag a vágásbesorolási javaslat adatállománya bizonyos korrekció után egyértelműen adja a végleges fahasználati tervben lévő erdőrészek terület- és fatérfogatadatait. A végleges fakitermelési terv jóváhagyásához a számítógép alkalmazásával már az előzőek folyamán végrehajtottuk az erdőfelügyelőségre kötelezően előírt szempont szerinti felülvizsgálatot.

A számítógépes adatellenőrzés és a felülvizsgálat további lehetősége abban rejlik, hogy a jóváhagyott fakitermelési tervvel egyidőben elkészülhetnek a fahasználati műszaki átvételi jegyzőkönyvek, melyek a körzeti erdőfelügyelőnek a jóváhagyott fahasználati tervvel egyidőben átadhatók. Ennek jelentőségéhez különösebb kommentárt nem kell fűzni, mivel a téli időszakban kulmináló erdőfelügyeleti munkát egész éven át folyamatossá, kiegyenlítettebbé teszi. Természetesen ugyanez elmondható az év közben beérkező pótfakitermelési tervekről is.

Az éves fahasználati és póttervek számítógépes ellenőrzése és rögzítése azt a lehetőséget is magában rejti, hogy az erdőfenntartási járulék, annak a befizetését előíró határozat magával a számítógéppel, megfelelő szövegszerkesztő program alkalmazásával számítható és adható ki. Az erdőfenntartási járulék befizetésének ellenőrzése, illetve a befizetés elmulasztása miatt kiadandó felhívás a befizetés rendezésére is számítógépes program felhasználásával oldható meg.

Az erdőérték-számításnál az erdőfenntartási járulék összege erdőrészlet mélységéig számítható, tárolható, és megőrizhető a következő erdőtervezési ciklusokig. Javasolom továbbá a fahasználati műszaki átvételi jegyzőkönyvek alkalmassá tételét az erdőfenntartási alpból elszámolható, fahasználattal összefüggő egységáras munkák pénzügyi leszámolásának számítógépes feldolgozására. A Kecskeméti Erdőfelügyelőségen ez már második éve megoldott, és jól bevált.

ERDŐMŰVELÉS

A jelenleg használatos erdősítések műszaki átvételi jegyzőkönyve igen kis korrekcióval és főleg kevés munka ráfordításával olyan fontos információk hordozására alkalmas, mely bevezetésével, megfelelő célprogramok írásával aktualizálni képesek az erdőtervi adatállományt. Hogy ezt el lehessen érni az erdősítések műszaki átvételi jegyzőkönyvén rögzíteni kell az elszámolható célállománytípust alkotó fajajok kódját, elegyarányát és magasságát. E módosítás bevezetése szükségtelenné teszi mind az erdőtelepítések, erdőfelújítást pótló telepítések első kiviteleinek, mind a befejezett erdőfelújítási állományok leíró lapjának kitöltését. Ez a megoldás biztosítaná az erdőtervi adatok naprakész állapotát, így pontos információk lekérdezhetőségét.

Az erdőtelepítések és az erdőfelújítást pótló telepítések esetében megfontolás tárgyát kell, hogy képezze annak a lehetőségnek a kihasználása, hogy az erdőfelügyelőségek hatáskörébe tartozik az erdőtelepítési hozzájárulások kiadása. Az erdőtelepítési hozzájárulások kiadásakor olyan elsődleges információ került az erdőfelügyelőség birtokába, mely magában hordozza az erdőtelepítésre tervezett, jövőbeli erdőrészek alapadatait. Ezekkel az adatokkal egy olyan új erdőrészletlapot lehet az erdőtervi adatállományban kialakítani, mely az első kivitel végrehajtása után további jellemzőkkel, a műszaki átvételi jegyzőkönyv adataival kiegészíthető.

Az erdősítések műszaki átvételi jegyzőkönyvével kapcsolatban további információbővítési lehetőség a tartalék rovatok felhasználása. A Kecskeméti Erdőfelügyelőségen az elmúlt évben a következőkre használtuk ezt fel igen hasznosan és jó eredménnyel:

- első kivitelű és folyamatban lévő erdősítéseknel a következő évi várható eredményjavulás tervezésére,
- befejezett erdősítéseknel a befejezett erdősítések ápolásának elkövetkező évi tervezéséhez.

Az így rögzített adatok igen jó szolgálatot tettek a várható költségvetési ke-
retösszegek tervezésénél, illetve az erdőgazdálkodók költségvetéseinek ellen-
őrzésénél.

A befejezett erdősítésekre vonatkozó adatok feldolgozásával számítógéppel előállítottunk olyan új jegyzőkönyvi formát, mely a befejezett erdősítések ápo-
lását, illetve az adatrögzítés után a pénzügyi leszámolást oldotta meg. A be-
fejezett erdősítések ötéves felülvizsgálatára alkalmas jegyzőkönyvi formát
szintén számítógéppel fogjuk előállítani. Az új jegyzőkönyvek adatait rögzítve
a számítógéppel feldolgozva, bármikor előállítható a MÉM—EFH által előírt
új nyilvántartási forma a befejezett erdősítésekről. Az erdősítések műszaki
átvételi jegyzőkönyveinek rögzített adatai közvetlenül alkalmasak arra, hogy
a számítógép az erdősítési hátralékot kigyűjtse, azokat csoportosítsa és össze-
sítse, a határozatot meg hozza, kiadja. A különböző mennyiségi, illetve minő-
ségi károk gyűjtése, listázása szintén megoldott.

TERÜLETRENDEZÉS

Az erdőfelügyelőség hatósági feladatai közül az e tárgykörhöz tartozó mun-
kák a legszerteágazóbbak és legidőigényesebbek. Bár két hasonló ügy rit-
kán fordul elő, mégis van olyan megoldás, amely alkalmassá teszi a terület-
rendezési ügyek számítógépes megoldását.

A helyszínelés, jegyzőkönyvek felvétele és javaslatétel egyértelműen erdő-
felügyelői munka. A határozathozatalt előkészítő erdőfelügyelői helyszínelési
munkát, illetve a felvett jegyzőkönyvet számítógéppel értékelhető formában
készítve, majd rögzítve, a határozat számítógéppel hozható. A Kecskeméti Er-
dőfelügyelőségen ebben az irányban is túljutottunk a kezdő lépéseken, igen
biztató eredménnyel. Számos határozatot, engedélyt számítógép segítségével
hozunk, adunk ki. Megoldott az is, hogy a kiadott ügyiratokat mágneses adat-
hordozón rögzítjük, archiváljuk.

Ennek kapcsán megoldásra vár az erdőfelügyelőségek iratkezelési szabály-
zatának módosítása, korszerűsítése. Igen lényeges, hogy a számítógépben tá-
rolt erdőtervi adatállományba, éppen úgy, mint a hagyományos erdőrészlet-
lapokra, feljegyezhető, rögzíthető az erdőrészletet érintő bárminemű változás,
az esetleges erdőfelügyelőségi határozat, engedély száma és kelte.

Az új típusú erdőtervek erdőrészletei már tartalmazzák az erdőrészletekre
vonatkozó erdőtervi megjegyzéseket kódolt, illetve szöveges formában. Az
erdőfelügyelőségek hatósági feladatai folyamán ezeket a megjegyzéseket, és
egyéb változásokat tartalmazó adatokat rögzíthetjük az erdőtervi adatálló-
mányban. Az egyértelmű változások rögzítésének megoldásához egy kellően
meggondolt, és célszerűen kidolgozott kódrendszer bevezetése szükséges.

ERDŐTERVI TÉRKÉPEK

Az erdőfelügyelőségi munkához szorosan kapcsolódik, de főleg erdőtervezést érint a következő, megoldásra váró feladat.

A számítógépes technika már napjainkban is lehetővé teszi grafikusan megjeleníthető ábrák, így az erdőterv térképeinek számítógépes rögzítését. Az erdőfelügyelőségek napi munkáihoz, feladatainak gyors, pontos és maradéktalan végrehajtásához célszerű lenne a számítógép ezen lehetőségeinek ilyen irányú kihasználása, hogy a községhatár, tag- és erdőrészletjel megadásával a számítógép kívánságra képernyőn, vagy nyomtatón megjelenítse az erdőrészletet közvetlen környezetével.

ÖSSZEFOGLALÁS

A felvázolt koncepció egy jelentős részét az erdőfelügyelőségi gyakorlatban már megvalósítottuk, illetve túljutottak a kísérleti stádiumon. Az erdőtervi térképek grafikus anyagának számítógépre vitele a jelenlegi technikai felkészültségünk hiányossága miatt sajnos még ez ideig nem megoldott.

Az erdőfelügyelőségek információs rendszerének számítástechnikára alapozott továbbfejlesztése, illetve az előzőekben leírt rendszer úgy lett felépítve, hogy az eddig használatban lévő *Commodore 64* típusú számítógépre készült programcsomagok változatlanul működőképeseek, azokon csak bizonyos adaptációs fejlesztést szükséges végrehajtani.

A Kecskeméti Erdőfelügyelőség számítógépparkjának kialakításánál a következő szempontokat tartottuk szem előtt:

- az erdőfelügyelők által létrehozott adatállomány *Commodore 64* típusú számítógépen kerül rögzítésre;
- az ellenőrzés, a javítás szintén *Commodore 64* típusú számítógépen történik;
- a feldolgozást, az értékelést *Commodore PC 20* típusú személyi számítógéppel végezzük, természetesen ugyanez megoldható *Commodore 64* típusú számítógéppel is;
- a *Commodore PC 20-at* azért vásároltuk meg, mert biztosítva volt az adatáramoltatás a *Commodore 64* típusú számítógép és a *Commodore PC 20* között.

Az utolsó szempontnak azért is óriási a jelentősége, mert az elkövetkezendő időszakban az erdőfelügyelők megkapják a körzetükhöz tartozó erdőrészletek adatállományát, amit önállóan fognak kezelni. Bízunk abban, hogy jó eredménnyel. Optimizmusunk alapja, hogy a műszaki átvételek jegyzőkönyvi adatainak rögzítésénél már „számítógép közelébe” kerültek és feladatukat jól oldották meg.

Ez évben újabb erdőfelügyelői feladatok megoldását, így például a fakitermelési keretszámok rögzítését, a fakitermelési tervek behordását számítógép segítségével kell elvégezniük. Az eddig elért eredmények alapján bizakodóan és optimistán tekintünk a jövőbe, az erdőfelügyelőségre háruló szakmai és hatósági feladatokat, a minőségi és mennyiségi munkavégzést számítógépek segítségével fogjuk megoldani.